

Główne kierunki odnowy duszpasterstwa młodzieżowego w świetle posynodalnej adhortacji apostolskiej *Christus vivit*

Ks. Mieczysław Polak¹

W wielu krajach młodzież stanowi obecnie połowę całej ludności, a często również połowę Ludu Bożego, który w tych krajach zamieszkuje. Mając ten fakt na uwadze, II Sobór Watykański nazwał młodzież „nadzieją Kościoła”². Jan Paweł II z kolei wyznał, że „Kościół w sposób szczególny widzi siebie samego w młodych”³, bo narodził się i nadal rodzi się z „porywów młodości”, wzbudzanych przez Ducha Świętego w sercach ogółu wierzących, już niezależnie od wieku⁴.

Młodzi są niewątpliwie wrażliwi „na takie wartości, jak sprawiedliwość, niestosowanie przemocy i pokój. Serca młodych ludzi są otwarte na braterstwo, przyjaźń i solidarność. W największym stopniu mobilizuje ich to wszystko, co dotyczy jakości życia i ochrony przyrody. Są oni jednak także pełni niepokoju, rozczarowań, trosk i lęków panujących w świecie, a prócz tego narażeni na pokusy typowe dla ich wieku”⁵.

Każde pokolenie dorosłych diagnozując sytuację młodych w społeczeństwie wskazuje na kulturowo-społeczne przemiany, które się dokonały i wpłynęły znacząco na ich rozwój. Sobór Watykański II stwierdza: „Młodzi ludzie w dzisiejszym społeczeństwie odgrywają znaczną rolę. Bardzo dużej zmianie uległy warunki ich życia, sposób myślenia, a także relacje do własnej rodziny. Często zbyt nagle młodzi przechodzą do nowych warunków spo-

lecznych i ekonomicznych. Podczas gdy z dnia na dzień wzrasta ich znaczenie społeczne, a także polityczne, oni sami wydają się jeszcze niedojrzali do podjęcia we właściwy sposób nowych obowiązków⁶. Z kolei Jan Paweł II stwierdził, że pokolenie młodych czasu jego pontyfikatu „na pewno wzrasta w innych warunkach. Nie noszą oni w sobie doświadczeń drugiej wojny światowej, wielu z nich nie pamięta już zmaganiań ideowych z systemem komunistycznym, z państwem totalitarnym. Żyją w wolności, która została im dana, ulegli w znacznej mierze cywilizacji konsumpcji. Takie są bardzo ogólne parametry współczesnej sytuacji⁷”.

W każdym nowym pokoleniu młodych zachodzą też zmiany na płaszczyźnie religijnej i w odniesieniu do Kościoła. W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku opisywali to zjawisko zachodnioeuropejscy pastorałści i duszpasterze, by wymienić choćby Adolfa Exelera⁸ czy Romana Bleisteina⁹. Nie brakuje także i polskich badaczy zmieniających się relacji młodych do Kościoła¹⁰. W tym kontekście rodzi się pytanie, czy Kościół nadaża za tymi przemianami i czy odpowiednio do nich kształtuje swoją działalność nazywaną duszpasterstwem młodzieży? Odpowiedź na tak postawione pytanie jest wieloaspektowa i wielowątkowa. Stąd w niniejszym opracowaniu skupimy się na kwestiach bardziej fundamentalnych i koncepcyjnych. Będzie tutaj chodziło o nakreślenie głównych linii odnowy duszpasterstwa młodych zarysowanych przez papieża Franciszka w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Christus vivit*¹¹.

Zarys wizji duszpasterstwa młodych

Refleksja nad duszpasterstwem młodzieży domaga się całościowego i uporządkowanego spojrzenia. Nie można jej oderwać od ogólnej koncepcji ewangelizacyjnej misji Kościoła, którą papież Franciszek zawarł w swojej programowej adhortacji *Evangelii gaudium*¹². W niej nakreślił główne zasady nowej ewangelizacji odpowiadającej

współczesnym uwarunkowaniom kulturowo-społecznym i religijnym. Do tego dokumentu odwołuje się dość często w prezentacji swojej wizji duszpasterstwa młodych, odczytanej w sposób synodalny podczas XV. Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, jakie miało miejsce w Watykanie na temat: „Młodzież, wiara i rozważanie powołania”.

Potrzeba nakreślenia pewnej wizji duszpasterskiej, wpisanej w całokształt ewangelizacyjnej misji Kościoła, wynika z pewnego „pogubienia się” w duszpasterskich odpowiedziach dawanych na współczesne wyzwania młodych. Papież Franciszek ujął to następująco: „Duszpasterstwo młodzieżowe w formie, w jakiej zwykliśmy je prowadzić, doznało naporu zmian społecznych i kulturowych. Ludzie młodzi w strukturach tradycyjnych często nie znajdują odpowiedzi na swoje niepokoje, potrzeby, problemy i zranienia”¹³.

Nie można nie zauważyć, że niejednokrotnie w środowisku kościelnych wspólnot młodzież stanowi niewątpliwą „problem”¹⁴. Szybkie i radykalne przemiany kulturowe i społeczne spychają młodych ludzi na społeczny margines, co rodzi w ich sercach niepokój i niezadowolenie, sceptycyzm i nudę, a niekiedy i agresję. Z kolei fascynacja tak zwanym „społeczeństwem konsumpcyjnym” zniewala młodzież zamykając ją w kręgu materialistycznej i hedonistycznej interpretacji ludzkiej egzystencji. Jedynym ideałem życiowym staje się wówczas dobrobyt materialny, który trzeba osiągnąć bezwarunkowo i za wszelką cenę. To zaś oznacza rezygnację z trudu poszukiwania wartości duchowych i religijnych, a w konsekwencji i życia zgodnego z tymi wartościami, czego wymowną ilustracją może być bynajmniej nierzadkie prawie całkowite oddalenie się młodzieży od praktykowania wiary tuż po przyjęciu sakramentu bierzmowania, nazywanego „sakramentem chrześcijańskiej dojrzałości”¹⁵. Nie można w tym procesie nie dostrzec pastoralnej „winy”. Papież Franciszek stwierdza: „Na synodzie pojawiło się wiele konkretnych propozycji zmierzających do odnowienia duszpasterstwa

młodzieżowego i uwolnienia go od schematów, które nie są już skuteczne, ponieważ nie nawiązują dialogu z obecną kulturą młodych¹⁶.

Już Jan Paweł II diagnozował, że źródłem tych wychowawczych niepowodzeń jest nade wszystko wadliwa koncepcja duszpasterstwa młodzieżowego, będąca bezrefleksyjną kontynuacją wdrożeniowego i zabawowego modelu duszpasterstwa małych dzieci. Dlatego upomniał: „Kościół nie może widzieć w młodych ludziach po prostu przedmiotu swojej duszpasterskiej troski. W rzeczywistości są oni, i do tego trzeba stale ich zachęcać, czynnym podmiotem, aktywnymi uczestnikami ewangelizacji i twórcami społecznej odnowy. Młodość jest czasem szczególnie intensywnego odkrywania własnego «ja» oraz snucia «planów życiowych», jest okresem wzrastania, które winno być wzrastaniem «w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi» (Łk 2,52)¹⁷.

Podobną refleksję zawarł papież Franciszek w adhortacji *Evangelii gaudium*, nawiązując do niej także w adhortacji *Christus vivit*¹⁸. Stosowny tekst brzmi: „W zwyczajnych strukturach młodzi często nie znajdują odpowiedzi na swoje niepokoje, potrzeby, problemy i zranienia. Nam, dorosłym, niełatwo ich cierpliwie słuchać, zrozumieć ich niepokoje i ich żądania, nauczyć się mówić zrozumiałym dla nich językiem. Z tego samego powodu propozycje wychowawcze nie przynoszą oczekiwanego owocu¹⁹”.

Podstawowym celem pastoralnej pomocy w osiągnięciu chrześcijańskiej dojrzałości powinno być duszpasterskie towarzyszenie młodym z jednej strony w rozpoznawaniu godności Bożego wezwania do kościelnego apostołatu, z drugiej zaś – w wielkodusznym i ofiarnym podjęciu związanej z tą godnością ewangelizacyjnej odpowiedzialności. Ta godność jest darem chrzcielnym, ale objawia się każdemu w miarę historycznego rozwoju jego życia i tworzących go wydarzeń, a więc stopniowo: w pewnym sensie z dnia na dzień. Niezwykle ważnym i decydującym momentem tego procesu jest okres dorastania i lata młodości²⁰.

Już Sobór Watykański II zauważył tę kwestię i ujął ją w następujących słowach: „Wykorzystując postęp nauk psychologicznych, pedagogicznych i dydaktycznych, należy więc pomagać dzieciom i młodzieży w harmonijnym rozwijaniu wrodzonych zalet fizycznych, moralnych i intelektualnych oraz w stopniowym nabywaniu coraz większego poczucia odpowiedzialności za właściwe kształtowanie własnego życia i dążenie do prawdziwej wolności tak przez nieustanny wysiłek, jak i przez odważne i wytrwałe przezwyciężanie przeszkód. (...) Dlatego też święty Sobór przypomina duszpasterzom bardzo ważny obowiązek czynienia wszystkiego, aby z chrześcijańskiego wychowania korzystali wszyscy wierni, a zwłaszcza młodzież, która jest nadzieją Kościoła”²¹.

Innym powodem potrzeby całościowego spojrzenia na duszpasterstwo młodzieży są wymagania nowej ewangelizacji. Główne zadanie Kościoła we współczesnych czasach zwykle określać się pojęciem „nowej ewangelizacji”²². Każde pokolenie domaga się nowych sposobów ewangelizacji, nowych form, nowego zapału. Pośród różnych pokoleń i czasów „Kościół jest dla ewangelizacji”²³, która jest podstawą jego misji. Zapotrzebowanie na nową ewangelizację jest dziś bardzo ważne. Jest to zapotrzebowanie na „Ewangelię pielgrzymującą wraz z człowiekiem, pielgrzymującą wraz z młodym pokoleniem”. Ewangeliczne wezwanie „Pójdź za Mną” (Mt 8,22), które powtarza się tak często, odnosi się szczególnie – zdaniem Jana Pawła II – właśnie do ludzi młodych i wzywa ich, „aby podjęli pielgrzymowanie szlakami Ewangelii w kierunku lepszego świata”²⁴.

Misja ewangelizacyjna Kościoła jest rzeczywistością złożoną, obejmującą głoszenie, świadectwo, nauczanie, sakramenty, miłość bliźniego, czynienie uczniami²⁵. Jest ona zaoferowaniem współczesnemu światu tego wszystkiego, co Kościół i w zasadzie tylko Kościół posiada. Nowa ewangelizacja jest zatem zwróceniem się do człowieka, zwłaszcza młodego człowieka z całym bogactwem Orędzia Zbawienia. „Te i różne inne możliwości – naucza papież

Franciszek – otwierając się na ewangelizację ludzi młodych nie powinny skłaniać nas do zapominania, że niezależnie od przemian historycznych i wrażliwości ludzi młodych, istnieją dary Boga, które są zawsze aktualne, zawierające moc przekraczającą wszystkie epoki i wszystkie okoliczności: słowo Pana zawsze żywe i skuteczne, obecność Chrystusa w Eucharystii, która nas karmi, oraz sakrament przebaczenia, który nas wyzwala i umacnia. Możemy również wspomnieć o niewyczerpanym bogactwie duchowym przechowywanym przez Kościół w świadectwie jego świętych oraz w nauczaniu wielkich mistrzów duchowych. Choć musimy respektować poszczególne etapy, a czasem cierpliwie czekać na odpowiedni moment, nie możemy nie zaprosić ludzi młodych do tych źródeł nowego życia, nie mamy prawa pozbawiać ich tego wielkiego dobra²⁶.

Całościowe spojrzenie na duszpasterstwo młodzieży w sensie „przebytej drogi” i spojrzenia w przyszłość w formie pewnej koncepcji czy wizji duszpasterskiej może uchronić z jednej strony przed prostym przekreśleniem dotychczasowych metod duszpasterskich, z drugiej przed „pesymizmem duszpasterskim”. Dla pierwszej opcji charakterystyczne są stwierdzenia: „Nie ulega wątpliwości, że dotychczasowe metody duszpasterskie już nie spełniają swojego zadania, do jakiego były przewidziane. Pochodzą z innej epoki. Wówczas były bardzo dobre i skuteczne, ale transformacje ustrojowe doprowadziły do całkowitej reorientacji społecznej. Również działalność duszpasterska Kościoła w Polsce powinna się zmienić właściwie we wszystkich dziedzinach²⁷. Drugą opcję – jak wskazano powyżej – charakteryzuje pesymizm duszpasterski, który oddają stwierdzenia: „Wspólna łódź, wspólna droga Kościoła i młodych: to już przeminęło. (...) Relacje pomiędzy młodzieżą i Kościołem znajdują się w pokatastrofalnej erze. Znaczna większość młodych ludzi dystansuje się zdecydowanie do Kościoła²⁸. Papież Franciszek wskazuje na znaczenie dotychczasowych doświadczeń duszpasterstwa młodzieży i stwierdza, że „bardzo pożądane byłoby

zebranie jeszcze większej liczby dobrych praktyk: tych metodologii, tych języków, tych motywacji, które okazały się naprawdę atrakcyjne, by przybliżyć młodych ludzi do Chrystusa i Kościoła. (...) Ważne jest zebranie tego wszystkiego, co dało dobre rezultaty i co byłoby skuteczne, by przekazywać radość Ewangelii²⁹.

Określona wizja duszpasterska, która rodzi się z doświadczeń i ze spojrzenia z nadzieją w przyszłość pozwala na przezwyciężenie rezygnacji i stawienie czoła trudnościom oraz na bardziej systematyczne, dalekowzroczne i celowe działanie. W ten sposób można znaleźć równowagę pomiędzy działaniami systematycznymi i akcyjnymi, co w przypadku duszpasterstwa młodzieży zyskuje szczególne znaczenie. Jakkolwiek młodzi są bardzo otwarci na inicjatywy o „charakterze uderzeniowym”, wypełnione emocjami i przeżyciami, to jednak koncentracja na tych formach duszpasterskich pomija bardzo istotne cechy ewangelizacyjnej misji Kościoła takie jak: systematyczność, stopniowość, cierpliwość itp.³⁰ „Ci, którzy ewangelizują – naucza *Dyrektorium ogólne o katechizacji* – powinni umieć działać, opierając się na «globalnej wizji ewangelizacji» i utożsamiać ją z całością posłania Kościoła³¹. Podobnie postrzega duszpasterstwo młodych papież Franciszek wpisując je w zwyczajne duszpasterstwo Kościoła. „Rozprzestrzenianie się i rozwój stowarzyszeń oraz ruchów o charakterze przeważnie młodzieżowym – wskazuje papież Franciszek – można interpretować jako działanie Ducha, który otwiera nowe drogi. Trzeba jednak pogłębić ich udział w ogólnym duszpasterstwie całego Kościoła. Konieczna jest także większa komunია między nimi w ramach lepszej koordynacji działań³².”

Ewangelizacyjny sens pracy z młodzieżą

Duszpasterstwo młodzieży ma na celu kształtowanie chrześcijańskiej dojrzałości. „Można się spierać o metody, ale trzeba mieć świadomość podstawowego celu tego duszpasterstwa: doprowadzić młodego człowieka

do dojrzałości chrześcijańskiej. (...) Kościół jako podmiot duszpasterskiego wychowania ma zadanie podwójne – wychować dojrzałego człowieka i dojrzałego chrześcijanina³³. Tak określony cel może być realizowany na różne sposoby. Papież Franciszek wskazuje, że w kształtowaniu chrześcijańskiej dojrzałości należy położyć akcent na doświadczeniu spotkania z Bogiem. „Cała formacja chrześcijańska – naucza – jest przede wszystkim pogłębieniem *kerygmy*, która przybiera coraz większą i coraz lepszą postać. Dlatego też duszpasterstwo młodzieżowe powinno zawsze obejmować wydarzenia pomagające odnowić i pogłębić osobiste doświadczenie miłości Boga i żywego Jezusa Chrystusa. Uczyni to, czerpiąc z różnych źródeł: świadectw, pieśni, chwil adoracji, przestrzeni refleksji duchowej z Pismem Świętym, a także za pomocą różnych bodźców poprzez sieci społecznościowe. Ale to radosne doświadczenie spotkania z Panem nigdy nie powinno zostać zastąpione przez swoistą «indoktrynację»³⁴.

W kontekście kształtowania dojrzałości chrześcijańskiej bardzo istotny jest wymiar powołaniowy duszpasterstwa młodzieży. Już sam synod zawarł tę myśl w sformułowanym temacie: „Młodzież, wiara i rozeznawanie powołania”. Czas młodości jest bowiem czasem konstruowania projektu przyszłego życia³⁵. Z tworzeniem tego projektu łączy się poszukiwanie odpowiedzi na różne istotne dla życia pytania. „Młodość to nie tylko pewien okres ludzkiego życia, odpowiadający określonej liczbie lat – stwierdza Jan Paweł II – ale to jest zarazem czas dany każdemu człowiekowi i równocześnie zadany mu przez Opatrzność. W tym czasie szuka on odpowiedzi na podstawowe pytania, jak młodzieniec z Ewangelii; szuka nie tylko sensu życia, ale szuka konkretnego projektu, wedle którego to swoje życie ma zacząć budować. I to jest właśnie najistotniejszy rys młodości. Każdy wychowawca, poczynając od rodziców, a także każdy duszpasterz musi dobrze poznać ten rys i musi go umieć zidentyfikować w stosunku do każdego chłopca i dziewczyny, i powiem jeszcze więcej: musi umiłowić to, co jest istotne dla młodości³⁶.

Papież Franciszek nakreślił dwie główne duszpasterskie linie działania, jakie powinny charakteryzować współczesne duszpasterstwo młodzieży. Nazwał je: „poszukiwanie” i „wzrost”, a scharakteryzował w następujący sposób: „Chciałbym tylko pokrótce podkreślić, że duszpasterstwo młodzieży obejmuje dwie główne linie działania. Jedną jest *poszukiwanie*, zaproszenie, wezwanie, które przyciągałoby młodych ludzi do doświadczenia Pana. Drugim jest *wzrost*, rozwój procesu dojrzewania tych, którzy już przeżyli to doświadczenie”³⁷.

Obecna sytuacja niejednokrotnie wymaga, aby apostołat młodzieżowy w punkcie wyjścia został oparty na animacji prekatechumenalnej o charakterze humanizacyjnym i misyjnym. Szczególne miejsce w tym wypadku należy przypisać formacji sumienia, wychowaniu do prawdy i wolności, do bardziej bezinteresownego stylu życia, a także do większego otwarcia i okazywania konkretnej solidarności z ludźmi znajdującymi się w jakiejś potrzebie. „Szczególną okazję do rozwoju – naucza papież Franciszek – a także do otwartości na Boży dar wiary i miłości jest służba: wielu młodych ludzi pociąga możliwość pomocy innym, zwłaszcza dzieciom i ubogim. Często ta posługa jest pierwszym krokiem do odkrycia lub ponownego odkrycia życia chrześcijańskiego i kościelnego. Wielu ludzi młodych jest znużonych naszymi programami formacji doktrynalnej, a także duchowej, i czasami domagają się możliwości bardziej aktywnego uczestnictwa w działaniach, które czyniłyby coś dla ludzi”³⁸. W tym kontekście należy też postrzegać papieski postulat tzw. „młodzieżowego duszpasterstwa ludowego”³⁹. Chodzi tutaj o taki rodzaj duszpasterstwa, które nie będzie oddzielone od kultur młodzieżowych i dostosowane jedynie do odpowiednio uformowanej „młodzieżowej elity chrześcijańskiej”, ale o budowanie „duszpasterstwa zdolnego do tworzenia obszarów integracyjnych, gdzie byłoby miejsce dla wszystkich rodzajów młodych i gdzie bardzo realnie ukazywałoby się, że jesteśmy Kościołem o drzwiach otwartych. Nie jest nawet konieczne, aby ktoś

w pełni przyjął całe nauczanie Kościoła, by mógł uczestniczyć w niektórych z naszych przestrzeni poświęconych ludziom młodym. Wystarczy postawa otwartości wobec tych wszystkich, którzy pragną i gotowi są na spotkanie z prawdą objawioną przez Boga. Niektóre propozycje duszpasterskie mogą wymagać przebycia już pewnej drogi wiary, ale potrzebujemy młodzieżowego duszpasterstwa ludowego, które otworzyłoby drzwi i udostępniło miejsce wszystkim i każdemu z osobna, z ich wątpliwościami, urazami, problemami, ich poszukiwaniem tożsamości, z ich błędami, ich historiami, doświadczeniami grzechu i wszystkimi trudnościami⁴⁰.

Z drugiej strony jednak wypada też pamiętać, że nawet młodzież życiowo zagubiona nie przestaje odczuwać zapotrzebowania na wartości duchowe i religijne⁴¹. W konsekwencji wielu młodych nosi w sobie to elementarne ewangeliczne pytanie: „Co mam czynić, aby osiągnąć życie wieczne?” (Mk 10,17). Jan Paweł II na kanwie tego pytania w liście apostołskim *Parati semper*, inaugurującym Światowe Dni Młodzieży, sformułował swego rodzaju program odnowionego duszpasterstwa młodzieżowego, którego najgłębszą istotę – jego zdaniem – stanowi pomoc w otwarciu i podjęciu Chrystusowego wezwania: „Pójdź za Mną!” (por. Mt 19,21)⁴². Ten papieski program, odsłaniający chrześcijańską oryginalność „projektu życia”, wypracowywanego w latach młodości przez ogół młodzieży, wymaga od jego wykonawców w pierwszym rzędzie odwagi zawierzenia mocy Ewangelii. Trzeba to z naciskiem podkreślić, bo pasterzom Kościoła tej odwagi nie zawsze starcza. Dlatego nierzadko usiłują uatrakcyjnić przekaz ewangelicznego orędzia, przywołując na pomoc różne elementy współczesnej kultury masowej. Taki alians z reguły sytuuje Ewangelię na „drugim planie”, a przecież to ona właśnie jest „jedyną i wyczerpującą odpowiedzią na bezkompromisowe dążenia młodzieży oraz porwijącym wezwaniem do osobistego pójścia za Chrystusem”⁴³. Trzeba ją jednak głosić nie tylko z odwagą, ale i z miłością, podobną do tej, jaką Jezus okazał ewangelicznemu młodzieńcowi: „Jezus

spojrzał na niego z miłością” (Mk 10,21). Sprawdzianem autentyczności tej miłości jest gotowość do podjęcia dialogu z młodzieżą. Bo nie tylko „Kościół ma wiele do powiedzenia młodym”, ale i „młodzi Kościołowi”⁴⁴. „Na synodzie – stwierdza papież Franciszek – wielu podkreślało brak osób doświadczonych i oddanych posłudze towarzyszenia. Przekonanie o wartości teologicznej i duszpasterskiej słuchania pociąga za sobą ponowne przemyślenie, jakie służy odnowieniu form, poprzez które zazwyczaj wyraża się posługa kapłańska oraz zweryfikowanie jej priorytetów. Ponadto synod potwierdza potrzebę przygotowania wykwalifikowanych osób konsekrowanych i świeckich, mężczyzn i kobiet, mogących towarzyszyć ludziom młodym. Charyzmat słuchania, który Duch Święty rodzi we wspólnotach, mógłby także otrzymać jakąś formę uznania instytucjonalnego dla posługi kościelnej”⁴⁵.

Rozwój chrześcijańskiej dojrzałości wiąże się nierozdzielnie z uświadomieniem sobie powołania, jakim Bóg obdarza każdego człowieka. Papież Franciszek określa to podstawowe powołanie jako „powołanie do przyjaźni” z Jezusem. Stwierdza: „Sprawą podstawową jest rozpoznanie i odkrycie, że tym, czego chce Jezus od każdego człowieka młodego, jest przede wszystkim jego przyjaźń. To jest rozeznanie podstawowe. W dialogu zmartwychwstałego Pana ze swoim przyjacielem Szymonem Piotrem wspaniałe pytanie brzmiało: «Szymonie, synu Jana, czy miłujesz Mnie?» (J 21, 16). To znaczy: czy kochasz mnie jako przyjaciela? Misja, którą otrzymuje Piotr, by troszczyć się o Jego owce i baranki zawsze będzie związana z tą bezinteresowną miłością, z tą miłością przyjaźni”⁴⁶.

Drugim istotnym momentem na drodze rozwoju dojrzałości chrześcijańskiej jest podjęcie tego powołania. Powołanie chrześcijańskie jest bowiem powołaniem do działania, „choć nie polega tylko na czynnościach, jakie musisz wykonać, ale się w nich wyraża”⁴⁷. W tym powołaniu nie chodzi bowiem „tylko o to, byśmy wcieli, czego Bóg chce od każdego z nas w różnych sytuacjach życia. Trzeba jeszcze czynić to, czego Bóg chce”⁴⁸. Podjęcie realizacji po-

wołania papież Franciszek określa jako „odkrywanie siebie w świetle Boga i sprawienie rozkwitu swej istoty”. „Twoje powołanie – wyjaśnia – prowadzi cię do wydobycia z siebie tego, co w tobie najlepsze dla chwały Boga i dla dobra innych. Chodzi nie tylko o czynienie rzeczy, ale o czynienie ich z pewnym sensem, z pewnym ukierunkowaniem”⁴⁹.

Powołaniowy charakter duszpasterstwa młodzieży zawiera w sobie postulat duszpasterskiego upodmiotowienia młodych. Młodzi nie są bowiem „przedmiotem” duszpasterskiej troski Kościoła, ale „czynnym podmiotem, aktywnymi uczestnikami ewangelizacji i twórcami społecznej odnowy”⁵⁰. „Pragnę podkreślić – uczy papież Franciszek – że to sami ludzie młodzi są twórcami duszpasterstwa młodzieżowego, wspierani towarzyszeniem i kierownictwem, ale wolni w odnajdywaniu nieustannie nowych dróg z kreatywnością i śmiałością. Stąd zbędne byłoby zastanawianie się tutaj nad proponowaniem jakiegoś podręcznika duszpasterstwa młodzieżowego czy jakiegoś praktycznego przewodnika duszpasterskiego. Chodzi raczej o skorzystanie ze sprytu, pomysłowości i wiedzy ludzi młodych na temat wrażliwości, języka i problemów innych młodych”⁵¹.

Postulat pastoralnego upodmiotowienia młodych będzie się wyrażał także w stworzeniu im we wspólnotach parafialnych przestrzeni do realizacji odkrytego powołania. Wymaga to swoistej dynamiki duszpasterstwa młodzieży, „elastyczności” wyrażającej się w zapraszaniu młodych na wydarzenia, „które co jakiś czas zaoferują im miejsce, gdzie otrzymają nie tylko formację, ale również umożliwiłyby im dzielenie się życiem, świętowanie, śpiewanie, wysłuchanie konkretnych świadectw i doświadczenie wspólnotowego spotkania z Bogiem żywym”⁵².

Zakończenie

Podsumowując refleksję na temat głównych inspiracji dla współczesnego duszpasterstwa młodzieży papieża Franciszka przytoczymy swoisty apel, jaki skierował on do duchowieństwa zgromadzonego w katedrze w Rio de

Janeiro: „Pomagajmy ludziom młodym. Miejszy uszy nastawione na słuchanie o ich marzeniach – oni potrzebują wysłuchania – na słuchanie o ich sukcesach, na słuchanie o ich trudnościach. Trzeba usiąść, wysłuchać może tego samego libretta, ale z inną muzyką, z różną tożsamością. Cierpliwość w słuchaniu! O to was proszę z całego serca! W konfesjonale, w kierownictwie duchowym, w towarzyszeniu. Umiejmy tracić czas dla nich. Zasiew kosztuje i męczy, bardzo męczy! Bardziej cieszy żniwo! (...) Nie szczędźmy sił w formacji ludzi młodych! Święty Paweł, zwracając się do swych chrześcijan, używa wyrażenia, na określenie tego, co realizował w swoim życiu: «Dzieci moje, oto ponownie w bólach was rodzę, aż Chrystus w was się ukształtuje» (Ga 4,19). Także i my postarajmy się, aby urzeczywistniało się to w naszej posłudze! Pomagać młodym ludziom w odkrywaniu męstwa i radości wiary, radości z tego, że Bóg kocha każdego z nich, to bardzo trudne, ale gdy młody człowiek to zrozumie, kiedy to odczuje wraz z namaszczeniem, które daje Duch Święty, wówczas to «bycie osobiście kochanym przez Boga» towarzyszy mu przez całe życie; odkrywa radość z tego, że Bóg dał swego Syna Jezusa dla naszego zbawienia»⁵³.

Summary:

Youth ministry is one of the Church's most important tasks. In modern times, the relationship between young people and the Church has changed significantly. Cultural and social changes have shaped new generations of young people for whom faith is no longer obvious. On the contrary, being an unbeliever becomes a "normal" way of life for a young person. Pope Francis noticed very quickly that the world of young people became a missionary area for the modern Church. That is why he called a Synod of bishops who took up the subject of youth ministry. The post-synodal apostolic exhortation *Christus vivit* contains lines for the renewal of youth ministry. The main ones are presented in this article.

Keywords:

pastoral care, youth, synod, Pope Francis.

Przypisy:

¹ Ks. dr hab. Mieczysław Polak, profesor nadzwyczajny w Zakładzie Teologii Pastoralnej i Prawa Kanonicznego Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu, prodziekan ds. studenckich, redaktor naczelny czasopisma „Teologia Praktyczna” oraz serii wydawniczej „Pastoral-theologische Hefte”.

² Por. Sobór Watykański II, Deklaracja *Gravissimum educationis* o wychowaniu chrześcijańskim (28 X 1965) nr 2 (dalej: GE).

³ Jan Paweł II, List apostolski *Parati semper* do młodzieży (31 III 1985) nr 15.

⁴ Por. Jan Paweł II, *Kościół młodych*. Katecheza wygłoszona podczas śródowej audiencji generalnej (31 VIII 1994), w: *Wierzę w Kościół jeden, święty, powszechny i apostolski*, Città del Vaticano 1996, s. 466-477.

⁵ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Christifideles laici* o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie (30 XII 1980), nr 46 (dalej: ChL).

⁶ Sobór Watykański II, Dekret *Apostolicam actuositatem* o apostołstwie świeckich (18 XI 1961), nr 12 (dalej: AA).

⁷ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 100-101.

⁸ Por. A. Exeler, *Muß die Kirche die Jugend verlieren?*, Freiburg 1981.

⁹ Por. R. Bleistein, *Die Kirche von gestern und die Jugend von heute?*, Würzburg 1972.

¹⁰ Por. np. J. Mariański, *Religijność młodzieży naszego czasu i środowiska*, „Seminare” 1986 nr 8, s. 9-38; *Kondycja religijna i moralna młodych Polaków*, Kraków 1991; *Oblicza religijności młodzieży polskiej*, red. J. Bogusz, G. Nowacki, Warszawa 1986.

¹¹ Franciszek, Adhortacja apostolska *Christus vivit* do młodych i całego Ludu Bożego (25 III 2019) (dalej: ChV)

¹² Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie (24 XI 2013) (dalej: EG).

¹³ ChV nr 202.

¹⁴ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis* o formacji kapłanów we współczesnym świecie (25 III 1992) nr 8 (dalej: PDV).

¹⁵ Por. M. Polak, *Prezbiterologia pastoralna. Pastoralna tożsamość współczesnego kapłana*, Poznań 2016, s. 176-178.

¹⁶ ChV nr 208.

¹⁷ ChL nr 46.

¹⁸ Por. ChV nr 202.

¹⁹ EG nr 105.

²⁰ Por. ChL nr 58.

²¹ GE nr 1-2.

²² Por. B. Drożdż, *Nowość nowej ewangelizacji*, „Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” XI (2012) nr 1(20), s. 24-28.

- ²³ Por. Paweł VI, Adhortacja apostołska *Evangelii nuntiandi* (8XII 1975) nr 14 (dalej: EN).
- ²⁴ Por. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, dz. cyt., s. 99.
- ²⁵ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (15 VIII 1997) nr 46 (dalej: DOK).
- ²⁶ ChV nr 229.
- ²⁷ K. Misiaszek, *Zagrożenia moralne młodzieży wyzwaniem dla duszpasterstwa*, Pelplin 1996, s. 198.
- ²⁸ Por. N. Corpay, *Schluss mit der Hirtenpose*, „Publik Forum” 14.02.1997.
- ²⁹ ChV nr 2015.
- ³⁰ Por. M. Polak, *Świat młodych terenem misyjnym dla współczesnego Kościoła*, „Horyzonty Wiary” 12(2001) nr 2, s. 70-71.
- ³¹ DOK nr 46; por. EN 18. 47.
- ³² ChV nr 202.
- ³³ M. Łaszczczyk, *Młodzież we wspólnocie parafialnej*, „Ateneum Kapłańskie” 258(1997) nr 2, s. 217.
- ³⁴ ChV nr 214.
- ³⁵ Por. M. Polak, *Świat młodych*, dz. cyt., s. 72-74.
- ³⁶ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, dz. cyt., s. 103.
- ³⁷ ChV nr 209.
- ³⁸ ChV nr 225.
- ³⁹ Por. CHV nr 230-238. Termin nie do końca zrozumiały, oddawany w innych językach następująco: „popular» youth ministry”, „volksnahe Jugendpastoral, „une pastorale «populaire» des jeunes”. Zasadniczo chodzi o formy duszpasterstwa młodzieży o charakterze humanizacyjnym czy pre-ewangelizacyjnym.
- ⁴⁰ Por. ChV 232 i 234.
- ⁴¹ Por. M. Polak, *Prezbiterologia pastoralna*, dz. cyt., s. 177-178.
- ⁴² Jan Paweł II, *Młodzież w pracy duszpasterskiej kapłanów*. Papiński list do kapłanów na Wielki Czwartek (31III1985), w: *Listy na Wielki Czwartek 1979-2005*, Kraków 2005, s. 101-110.
- ⁴³ Por. ChL nr 46.
- ⁴⁴ Por. tamże.
- ⁴⁵ ChV nr 244.
- ⁴⁶ ChV nr 250.
- ⁴⁷ Por. ChV nr 255.
- ⁴⁸ Por. ChL nr 58.
- ⁴⁹ Por. ChV nr 257.
- ⁵⁰ Por. ChL nr 46.
- ⁵¹ ChV nr 203.
- ⁵² Por. ChV nr 204.
- ⁵³ Franciszek, *Idźmy na rozstaje dróg* (27 VII 2013), „L'Osservatore Romano” wersja polska 34(2013), nr 10, s. 17-18.